

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)
SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)
SSN Michał Laskowski

Protokolant Agnieszka Murzynowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Pawła Blachowskiego
w sprawie **A. B.**

skazanego z art. 280 § 1 k.k. i innych
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 4 kwietnia 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie
z dnia 1 września 2022 r., sygn. akt IV Ka 837/22
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Wadowicach
z dnia 20 grudnia 2021 r., sygn. akt II K 264/17,

- 1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony
wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu
w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**
- 2. zarządza zwrot A. B. uiszczonej opłaty
od kasacji.**

Kazimierz Klugiewicz Dariusz Świecki Michał Laskowski

[PGW]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Wadowicach z dnia 20 grudnia 2021 r., sygn. akt II K 264/17, w sprawie w której współoskarżona była również inna osoba, A. B. został uznany za winnego tego, że:

I. w dniu 1.06.2016 roku, w Z., woj. [...], wspólnie i w porozumieniu z trzema innymi nieustalonymi osobami, po uprzednim użyciu przemocy wobec ekspedienta w sklepie jubilerskim – M. K., zabrali w celu przywłaszczenia biżuterię o łącznej wartości 50000 zł na szkodę przedsiębiorcy FHU P. W. z siedzibą w Z.,

tj. występku z art. 280 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

II. w okresie od dnia 15.09.2016 roku do dnia 29.09.2016 roku, w O., woj. [...], w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w Prokuraturze Rejonowej w O., w Sądzie Rejonowym w O., Wydział II Karny oraz w Komendzie Powiatowej Policji w O., fałszywie oskarżał S. B. o współudział w popełnieniu przestępstwa rozboju w dniu 1.06.2016 roku, w Z., woj. [...], gdzie sprawcy po uprzednim użyciu przemocy wobec ekspedienta w sklepie jubilerskim – M. K., zabrali w celu przywłaszczenia biżuterię o łącznej wartości 50000 zł na szkodę przedsiębiorcy FHU P. W. z siedzibą w Z.,

tj. występku z art. 234 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy, na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k., w miejsce kar jednostkowych orzeczonych za ww. przestępstwa, wymierzył oskarżonemu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności, zaliczając na jej poczet okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie. Ponadto, na mocy art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec A. B. środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia wyrządzonej szkody

poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. W. kwoty 12500 zł, a na rzecz pokrzywdzonego M. K., tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, kwoty 5000 zł.

Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony apelacjami przez obrońcę oskarżonego oraz pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych i prokuratora na niekorzyść oskarżonego.

Obrońca A. B., podnosząc zarzuty naruszenia przepisów postępowania mającego wpływ na treść zaskarżonego wyroku (art 2, 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. oraz art. 366 k.p.k.; art. 2, 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.; art. 2, 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 193 k.p.k. w zw. z 366 k.p.k.; art. 2, 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 167, 179 § 1 pkt 5 k.p.k. oraz art. 201 k.p.k. i 366 k.p.k.; art. 2, 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 167 k.p.k.; art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.), wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uniewinnienie oskarżonego A. B. od popełnienia przypisanych mu czynów, względnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Prokurator podniósł zarzuty obrazy przepisów postępowania, mogącej mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 198 § 1 k.p.k.; art. 2 § 2 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 352 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k., art. 201 k.p.k.) i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych, podnosząc zarzuty obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku (art. 7 k.p.k.; art. 5 § 2 k.p.k.; art. 167 k.p.k.) oraz formułując zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na jego treść, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku co do drugiego z oskarżonych i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Wadowicach do ponownego rozpatrzenia, a także o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez nałożenie solidarnie obowiązku zapłaty na rzecz pokrzywdzonego P. W. kwoty 50000 zł tytułem środka kompensacyjnego a na rzecz pokrzywdzonego M. K. kwoty 10000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznana krzywdę przez oskarżonego A. B.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 1 września 2022 r., sygn. akt IV Ka 837/22:

- I. uchylił wyrok Sądu *a quo* w odniesieniu do drugiego z oskarżonych i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Wadowicach do ponownego rozpoznania;
- II. zmienił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o środku kompensacyjnym w ten sposób, że ustalił wysokość obowiązku naprawienia szkody zasądzonego na rzecz pokrzywdzonego P. W. na kwotę 50000 złotych;
- III. w pozostałej części utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony przez obrońcę A. B., który we wniesionej kasacji podniósł następujące zarzuty rażącego naruszenia prawa, mogące mieć wpływ na treść orzeczenia, a to obrazę następujących przepisów prawa procesowego:

- 1) art. 5 § 2 k.p.k. przez zaabsorbowanie do prawomocnego wyroku rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji – niedającej się usunąć wątpliwości dotyczącej obecności A. B. na miejscu zdarzenia – na niekorzyść skazanego, zamiast na jego korzyść;
- 2) art. 7 i 410 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. przez zaakceptowanie w toku kontroli instancyjnej naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażającego się w stwierdzeniu, iż „wiedzą powszechną jest, że telefony zostawiają po sobie ślad w sieci komórkowej, a więc nie może dziwić, że planując popełnienie przestępstwa, sprawcy pozostawili użytkowane przez siebie aparaty telefoniczne, tak aby wykorzystać ten fakt na swoją korzyść w ewentualnym postępowaniu karnym (i aby przede wszystkim nie obciążyć się faktem logowań ich telefonów w okolicy miejsca popełnienia przestępstwa). Jest to najbardziej oczywisty środek bezpieczeństwa, który podjąłby każdy, chociażby minimalnie rozgarnięty osobnik przygotowujący się do popełnienia czynu zabronionego” oraz całkowite pominięcie przy ustalaniu podstawy faktycznej wyroku zeznań licznych świadków,
- 3) art. 7 i 410 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. przez zaakceptowanie w toku kontroli instancyjnej naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażającego

się we wskazaniu wartości zabranych przedmiotów na kwotę 50000 zł jedynie na podstawie ich oszacowania w sposób orientacyjny przez pokrzywdzonego.

Na podstawie tych zarzutów autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie i utrzymania nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Wadowicach z 20 grudnia 2021 r. oraz o przekazanie sprawy A.B. do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Prokurator w odpowiedzi na kasację, wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Niezależnie od kwestii zasadności samych zarzutów kasacyjnych wyrok Sądu drugiej instancji podlegał uchyleniu z urzędu z uwagi na wystąpienie w sprawie jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W orzecznictwie, poczynawszy od uchwały połączonych izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (*BSA-I-4110-1/20, LEX nr 3046694*), wskazuje się, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Pogląd ten został potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22) oraz znalazł uznanie w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. sprawa *Reczkowicz przeciwko Polsce*, wyrok ETPC z dnia 22.07.2021 r., skarga 43447/19)

Sąd Najwyższy z urzędu dostrzegł, że w składzie orzekającym Sądu odwoławczego zasiadał, jako sędzia sprawozdawca, J. D., a skład sądu z jego udziałem nie spełnia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, co zostało już niejednokrotnie podkreślone przez Sąd Najwyższy we wcześniejszych orzeczeniach (*wyrok SN z 11 października 2023 r., sygn. akt III KK 185/23; wyrok SN z 25 stycznia 2024 r., sygn. akt III KK 112/23; wyrok SN z 22 marca 2024 r., sygn. akt III KK 490/23*). Z tego względu wolno jedynie syntetycznie wskazać na najważniejsze aspekty przebiegu drogi zawodowej tego sędziego, które doprowadziły do negatywnej oceny jego postawy w kontekście standardów prawa do sądu, skutkującej stwierdzeniem nienależytej obsady Sądu odwoławczego w niniejszej sprawie.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na budzące wątpliwości co do transparentności okoliczności delegacji ww. sędziego do Sądu Okręgowego w Krakowie. Sędzia J. D. od 2015 r. sprawował urząd sędziego Sądu Rejonowego w Wyszkanie, a następnie od kwietnia 2018 r. do 30 czerwca 2019 r. był delegowany do pracy w Ministerstwie Sprawiedliwości, gdzie pracował w departamencie kierowanym przez sędziego D. P. Natomiast od 1 lipca 2019 r. pełnił stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy. W wyniku nieformalnego przepływu informacji pomiędzy sędzią D. P. a ówczesną Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie – sędzią D. P., o możliwości delegacji do Sądu Okręgowego w Krakowie i woli odbycia takiej delegacji przez sędziego J. D., przy braku jakichkolwiek innych kandydatów, w tym także sędziów z okręgu Sądu Okręgowego w Krakowie (którym nie składano takich propozycji), pomimo negatywnej opinii Prezesa Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, sędzia J. D. uzyskał delegację do Sądu Okręgowego w Krakowie na okres od 1 listopada 2020 r. do 31 października 2021 r.

Powołanie ww. sędziego na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie nastąpiło 11 października 2021 r., a zatem niespełna rok od początku delegacji do tego Sądu. Opinię na potrzeby procesu nominacyjnego o J. D. opracował sędzia Sądu Rejonowego D. S. na mocy zarządzenia ówczesnej Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie – D. P. Co istotne, sędzia ten sporządził pierwszy raz

opinię o kandydacie do sądu okręgowego, sam będąc przecież sędzią sądu rejonowego, i to w sytuacji, w której taką opinię mógł wydać jeden z dwóch sędziów wizytatorów Sądu Okręgowego w Krakowie (żaden z nich nie był bowiem znacząco obciążony tego rodzaju pracą). W tym kontekście jako oczywiste jawi się to, że to właśnie sędzia wizytator tego sądu, jako osoba wyróżniająca się wiedzą i doświadczeniem zawodowym adekwatnym dla specyfiki orzekania w sądzie okręgowym miał odpowiednie kompetencje do opiniowania kandydata na stanowisko w sądzie tego szczebla. Opiniowanie przez sędziego sądu rejonowego w tym kontekście musi budzić zrozumiałe wątpliwości.

Istotny jest również przebieg obrad Kolegium Sądu Okręgowego w Krakowie, który szczegółowo przeanalizowano w uzasadnieniu wyroku SN z 11 października 2023 r., sygn. akt III KK 185/23. Wskazano w nim m.in., że sędzia J. D. przyznał, że złożył podpis pod kandydaturą sędzi I. B. do Krajowej Rady Sądownictwa (podobnie jak: m.in. D. S., D. P., P. S., oraz obecny prezes SO – B. M.). Z uwagi na to, że na liście poparcia nie ma daty, nie sposób stwierdzić, iż sędzia ten zataił fakt, że udzielił poparcia także innym sędziom, tj. sędzi D. P., K. M. oraz P. S. (temu ostatniemu udzielił poparcia np. D. S., D. P., P. W. – ten ostatni zastępca D. P. w Ministerstwie Sprawiedliwości). Faktem jednak jest, że takiego poparcia udzielił dla kandydatów w tej samej procedurze, w tym osobie, która wystąpiła o jego delegację do orzekania w Sądzie Okręgowym. Sędzia D. S., który opiniował J. D. -Ś. udzielił poparcia kandydaturze sędzi D. P., a zatem Prezesowi Sądu Okręgowemu w Krakowie, który zlecał mu opiniowanie sędziego J. D. Podzielić zatem wypada wyrażone w przywołanym uzasadnieniu wyroku wrażenie, że „istniał zamknięty krąg osób popierających określone osoby do KRS (niejednokrotnie te same), które równolegle lub zaraz potem awansują w hierarchii sądowej i sądowo-administracyjnej, z obszaru okręgu Sądu Okręgowego w Krakowie”.

Potwierdzeniem takiej konstatacji jest przebieg procesu nominacyjnego przed Krajową Radą Sądownictwa, kiedy to po wyrażeniu negatywnego stanowiska co do kandydatury J. D. i rekomendacji innego kandydata, głos zabrała D. P, będąca członkiem KRS i jednocześnie dalej prezesem Sądu Okręgowego w Krakowie, która stwierdziła, że w jej ocenie Rada powinna kierować się umiejętnościami praktycznymi i doświadczeniem praktycznym, a sędzia J. D. sprawdził się w Wydziale IV Karnym

odwoławczym (tam był delegowany na jej wniosek – po uzyskaniu informacji od D. P. z Ministerstwa Sprawiedliwości). Wskazała także na to, że ma on doświadczenie w orzekaniu w sądzie rejonowym i okręgowym. W głosowaniu adw. D. D., rekomendowany przez zespół opiniujący otrzymał 5 głosów „za” i 15 wstrzymujących się (0 „przeciw”), zaś J. D. 16 głosów „za” i 4 wstrzymujące się (0 przeciw). Z protokołu nie wynika, aby ktokolwiek wyłączył się z obrad i głosowania. Brak adnotacji o dacie złożenia podpisu przez J. D. na liście poparcia dla D. P. nie pozwala na stwierdzenie, czy już w dacie głosowania nad kandydaturą J. D. on już ten podpis złożył. Podzielić należy stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 25 stycznia 2024 r., III KK 112/23, że „przedstawione okoliczności w jakich doszło do tego, że ten kandydat znalazł się na delegacji w Sądzie Okręgowym w Krakowie, a zatem fakt uzyskania tej delegacji dzięki pracy w Ministerstwie Sprawiedliwości i znajomości z D. P. (także sędzią Sądu Okręgowego w Krakowie delegowanym do Ministerstwa – obecnie sędzią Sądu Najwyższego i jednocześnie wówczas dyrektorem Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury), a ponadto, zlecenie sporządzenia opinii kwalifikacyjnej sędziemu sądu rejonowego, który nigdy wcześniej nie sporządzał opinii kwalifikacyjnej (który także podpisywał listy poparcia dla kandydatów do KRS), pozwalają wnioskować, iż sędzia D. P. była osobiście zainteresowana forsowaniem tylko tego kandydata, mimo że miał on gorszą opinię kwalifikacyjną oraz nie miał aprobaty zespołu KRS”.

Po uzyskaniu nominacji sędziemu J. D. w dniu 12 lipca 2022 r. powierzono funkcję zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w Krakowie na czteroletnią kadencję przez ówczesnego Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych SSA P. S. Jest to o tyle znamienne, że rzecznik SSA P. S. oraz jego zastępcy (także jako np. wiceprezesi sądów okręgowych) ówczesznie ścigali dyscyplinarnie sędziów powszechnych za treść wydawanych orzeczeń, aprobowali lub wręcz odsuwali sędziów od orzekania w trybie art. 130 u.s.p. tylko za stosowanie w swoich orzeczeniach norm konwencyjnych oraz traktatowych, dążąc do wywołania u innych sędziów „efektu mrozącego”, zaś po zmianach dokonanych w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych pion dyscyplinarny podporządkowany został Ministrowi Sprawiedliwości (*wyrok SN z dnia 22 marca 2023 r., III KK 490/23*). W świetle tak szybkiej kariery zawodowej sędziego nie dziwi już fakt delegacji ww.

sędziego do Sądu Apelacyjnego w Krakowie po niespełna roku sprawowania urzędu sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie.

Wskazane okoliczności drogi zawodowej sędziego J. D. prowadzą do jednoznacznego wniosku, że skład sądu odwoławczego z jego udziałem nie spełniał kryteriów niezależności i bezstronności przynależnych „sądowi ustanowionemu ustawą” w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym, co w konsekwencji doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym w składzie orzekającym gwarantującym stronom procesu zachowanie standardów prawa do sądu. Z uwagi na rangę oraz charakter stwierdzonego uchybienia rozpoznanie zarzutów kasacyjnych okazało się przedwcześnie dla toku postępowania kasacyjnego, a zatem Sąd Najwyższy – na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. – ograniczył rozpoznanie nadzwyczajnego środka zaskarżenia jedynie do wskazanego powyżej uchybienia, uwzględnionego z urzędu.

Mając na uwadze powyższe rozważania, orzeczono jak w wyroku, na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. zarządzając zwrot A. B. uiszczonej opłaty od kasacji.

Kazimierz Klugiewicz Dariusz Świecki Michał Laskowski

[PGW]

[ms]